

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА
АУДИТУ**

КАФЕДРА ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з навчальної дисципліни

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

спеціальності 051 «Економіка»

освітньо-професійної програми «Прикладна статистика та бізнес-аналітика»

Київ
2022 рік

Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» / Укладач Л.С. Новіченко. Київ: НАСОА, 2022. 42 с.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри обліку, аудиту та оподаткування. Протокол від «30» серпня 2022 року, №1.

Розглянуто та рекомендовано Вченою Радою обліково-статистичного факультету НАСОА. Протокол від «31» серпня 2022 року, № 1.

Рецензенти:

1. Іваненко В.О., доцент кафедри економіки, менеджменту, маркетингу та готельно-ресторанної справи Житомирського державного університету імені Івана Франка і.уа к.е.н., доцент.

2. Петраковська О.В. доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування Національної академії статистики, обліку та аудиту, к.е.н., доцент.

©Новіченко Л.С., 2022 рік

ЗМІСТ

1.	Передмова.....	4
2.	Загальні положення.....	5
3.	Програма навчальної дисципліни.....	8
4.	Перелік питань та завдання, що виносяться на самостійне вивчення дисципліни.....	20
5.	Рекомендована література.....	40

1. Передмова

Самостійна робота студента є невід'ємною частиною вивчення навчальної дисципліни. Самостійна робота студентів є важливим інструментом та джерелом поглиблення та розширення теоретичного базису знань та здобуття відповідних практичних навиків. Завдяки самостійній роботі у студентів посилюється інтерес до пізнавальної та наукової діяльності, забезпечується сасорозвиток та самоосвіта. Активне залучення студентів до виконання самостійної роботи формує навички до самостійного вирішення теоретичних та прикладних проблемних питань на основі здобутих знань, інформації отриманої з підручників, книг, на лекціях, практичних заняттях.

Самостійна робота студента є важливою умовою самоорганізації в оволодінні методами професійної діяльності, пізнання та поведінки. Організація самостійної роботи студентів повинна детально плануватися у відповідності до структури та змістовного наповнення робочої програми навчальної дисципліни. Студент самостійно готується до кожного семінарського та практичного заняття, опрацьовуючи рекомендовану нормативну базу, навчальну та наукову літературу за кожною темою навчальної дисципліни, конспект лекцій. Крім того, для підготовки до окремих практичних і семінарських занять, студенти отримують окремі завдання у вигляді тестів та задач для забезпечення поглибленого засвоєння матеріалу.

Самостійна робота передбачає виконання студентом теоретичних та практичних завдань. Засвоєння теоретичного матеріалу в процесі виконання самостійної роботи передбачає опрацювання теоретичного матеріалу за кожною темою та формування презентації за обраною студентом темою. Засвоєння практичного матеріалу передбачає виконання ситуаційних завдань та розв'язання практичних завдань. Оцінка виконання студентом самостійної роботи здійснюється викладачем на практичних заняттях або при проведенні підсумкового контролю.

2. Загальні положення

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни – формування системи базових знань щодо механізму функціонування підприємства в сучасних умовах, формування економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарської та фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів, а також розрахунку показників, що характеризують ефективність та результативність діяльності суб'єкта господарювання.

2.2. Завдання вивчення навчальної дисципліни: вивчення підприємства як суб'єкта господарювання та основних напрямів його діяльності; опанування методологічних та методичних засад планування діяльності підприємства; формування програми виробництва продукції та її реалізації, визначення виробничої потужності підприємства; встановлення складових ресурсного потенціалу підприємства та шляхів його ефективного використання; дослідження теоретичних засад формування й використання трудових ресурсів підприємства та системи їх матеріального стимулювання, методичних підходів до їх аналізу ефективності їх використання; вивчення теоретичних засад формування та використання майнових ресурсів підприємства, методичних підходів до їх аналізу та планування; встановлення порядку формування фінансових ресурсів підприємства; побудова механізмів формування економічних результатів господарської діяльності підприємства та оцінки її ефективності; виявлення напрямів розвитку підприємства, запобігання кризовим явищам та банкрутству, забезпечення економічної безпеки підприємства.

2.3. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- правові основи функціонування підприємства як суб'єкта господарювання;
- структуру ресурсів підприємства, джерела їх формування та напрямки ефективного використання;
- визначення результатів діяльності підприємства;
- методи оцінки ефективності роботи підприємства;
- види цін та методи ціноутворення;

- основні положення організації, планування та державного регулювання діяльності підприємства;
- принципи мотивації трудової діяльності, форми та системи оплати праці на підприємстві;
- порядок формування кошторисів, планування діяльності підприємства;
- методичні основи оцінки фінансово-економічних результатів та ефективності діяльності підприємства.

вміти:

- аналізувати ефективність роботи підприємства;
- проводити оцінку впливу чинників зовнішнього середовища на діяльність підприємства;
- вибирати найбільш перспективні шляхи розвитку виробництва;
- обирати метод ціноутворення та визначати ціну на продукцію;
- розраховувати та аналізувати показники ефективності діяльності підприємства;
- складати кошторис витрат на виробництво продукції;
- оцінювати фінансовий стан підприємства;
- визначати економічну доцільність інвестицій; складати довгострокові та короткострокові плани діяльності підприємства, застосовувати на практиці оперативне планування.

2.4. Найменування компетентностей, формування яких забезпечує вивчення навчальної дисципліни:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків

2.5. Програмні результати навчання:

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання

Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія та цілі підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства. Нормативне регулювання здійснення підприємницької діяльності в Україні. Класифікація підприємств за певними ознаками (мета і характер діяльності; форма власності майна; належність капіталу; правовий статус) і форма господарювання; галузево-функціональний вид діяльності; технологічна (територіальна) цілісність і ступінь підпорядкування; розміри за чисельністю працівників). Сучасні форми добровільного та інституційного об'єднання підприємств та організацій (асоціації, консорціум, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо), їх

особливості та ефективність діяльності. Загальна характеристика сучасного ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Сутність, функції і типи сучасного ринку. Загальні принципи та етичні норми господарювання на ринку.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 14]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 2. Основи підприємницької діяльності

Принципи здійснення, форми, типи й моделі підприємницької діяльності. Порядок реєстрації юридичної особи та характеристика основних етапів. Установчі документи підприємства та порядок їх формування, внесення змін. Кінцеві бенефіціарні власники та повідомлення інформації про них. Основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Господарські товариства та їх види. Особливості створення та функціонування різних видів господарських товариств. Франчайзинг, як особлива форма організації бізнесу. Виробнича та посередницька діяльність. Формування підприємницького середовища.

Підприємницькі договори (контракти, угоди). Структура та порядок укладання договорів. Типовий зміст, загальні і специфічні умови договору. Формування конкретних умов договору. Підприємницькі дії щодо реалізації бізнес-проектів. Партнерські зв'язки та угоди (операції). Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну і торгівлі, фінансових відносин. Факторинг та його використання в діяльності суб'єкта господарювання.

Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин. Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи і види. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу: мотивація та процедура створення, механізм функціонування. Тенденції і проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3]

Інформаційні ресурси: [3, 4, 5]

Тема 3. Система управління підприємством

Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємствами та організаціями (установами). Поняття і класифікація методів управління. Змістова характеристика економічних, організаційно-розпорядчих і соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління суб'єктами господарювання різного рівня. Сутність і параметри організаційної структури управління підприємством. Основні типи організаційних структур управління: лінійно-функціональні, дивізійні, матричні. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничими і невиробничими підприємствами. Особливості вибору організаційних структур управління для новостворених підприємств різних розмірів і форм власності.

Необхідність і принципи формування вищих органів управління підприємствами та організаціями. Міністерства, комітети, державні корпорації і концерни як вищі органи прямого управління підпорядкованими підприємствами та організаціями. Органи централізованого управління суб'єктами господарювання.

Рекомендована література:

Базова: [2, 4, 5, 6, 7, 10]

Допоміжна: [1, 2, 3, 8, 15]

Інформаційні ресурси: [3, 4]

Тема 4. Трудові ресурси підприємства, мотивація та оплата праці

Сутність та зміст понять «персонал», «трудові ресурси», «кадри», «трудовий потенціал». Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Виокремлення і характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу підприємств та організацій різних типів, розмірів і форм власності. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів.

Поняття і основні елементи системи управління персоналом підприємств (організацій) та інших суб'єктів господарювання. Сучасні вимоги до soft skills різних категорій персоналу. Методи оцінки і відбору працівників для різних

суб'єктів господарювання. Форми та ефективність підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Особливості систем управління персоналом у фірмах економічно розвинутих зарубіжних країн.

Продуктивність праці як економічна категорія. Методичні підходи до визначення та розрахунку продуктивності праці та її показників на виробничих підприємствах. Чинники зростання продуктивності праці. Динаміка і резерви підвищення продуктивності праці на підприємствах різних галузей сучасної економіки України. Мотивація як процес стимулювання робітників до ефективної трудової діяльності. Моделі мотивації трудової діяльності. Вимоги до формування системи мотивації праці на підприємствах. Класифікація методів мотивації.

Поняття оплати праці. Основна заробітна плата і додаткова оплата праці. Функції оплати праці та їх реалізація. Сучасна державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання та соціального захисту. Політика та основи організації оплати праці на підприємствах (в організаціях). Закон України “Про оплату праці”. Регулювання оплати праці на основі колективного договору. Мінімальна заробітна плата. Тарифно-посадова система оплати праці. Застосовувані форми заробітної плати. Основні системи оплати праці відрядної та почасової форм заробітної плати. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності. Колективні форми організації оплати праці.

Доплати і надбавки як самостійний елемент заробітної плати для компенсації або винагороди за відхилення від нормальних умов роботи. Класифікація доплат. Сутність і види надбавок. Принципи формування системи преміювання персоналу. Організація преміювання окремих категорій персоналу.

Рекомендована література:

Базова: [2,3, 4, 5, 9]

Допоміжна: [1, 2, 3, 4, 9, 13, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 5. Матеріальні активи підприємства

Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Взаємозв'язок засобів виробництва і виробничих засобів. Поділ виробничих фондів на основні та оборотні, їх роль у здійсненні процесу виробництва продукції та надання послуг. Майно підприємства соціального призначення.

Вартісна оцінка майнового комплексу. Первісна, відновна, повна, залишкова вартість основних засобів. Класифікація основних засобів за функціональним призначенням та участю у виробничих процесах. Видова (технологічна) структура основних засобів, чинники і тенденції її динаміки на підприємстві. Фізичне та економічне спрацювання основних засобів, їх види та форми усунення. Амортизація основних засобів та методи її нарахування. Просте та розширене відтворення основних засобів.

Соціально-економічне значення підвищення та система показників ефективності відтворення та використання основних засобів. Напрямки інтенсифікації відтворення та шляхи поліпшення використання основних засобів підприємства. Елементний склад оборотних фондів. Характеристика виробничих запасів, напівфабрикатів власного виготовлення, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів. Нормування витрат і розрахунки необхідного обсягу оборотних фондів підприємства. Показники та шляхи кращого використання матеріальних ресурсів. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5]

Тема 6. Нематеріальні активи підприємства

Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Характеристика об'єктів промислової власності (винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків, знаків обслуговування). Інформаційні технології та програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси (ноу-хау, раціоналізаторські пропозиції, найменування місця походження товару, гудвіл фірми). Нематеріальні активи як юридично оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності. Оцінка та визначення терміну корисної експлуатації нематеріальних активів. Методи нарахування амортизації нематеріальних активів.

Рекомендована література:

Базова: [2,3, 4, 5, 8]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 7. Оборотні активи підприємства

Сутнісна характеристика оборотних коштів. Обслуговування оборотними коштами сфер виробництва та обігу. Функціональна та елементна структура оборотних коштів. Нормування оборотних коштів підприємства. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого розрахунку). Обчислення нормативів оборотних коштів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції. Визначення загального нормативу оборотних коштів для підприємства. Джерела формування оборотних коштів.

Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнт оборотності і завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність; методика їх розрахунку. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів (оптимізація запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення; прискорення реалізації виробленої продукції). Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх обсягів до нормативного рівня за умов кризової економічної ситуації на підприємстві.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 4, 5]

Тема 8. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства

Інвестиції як найважливіший фінансовий інструмент для створення, функціонування та розвитку суб'єктів господарювання. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Джерела фінансування інвестицій. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Різновиди та структура реальних (виробничих) інвестицій. Технологічна та відтворювальна структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.

Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і підприємстві (істотне зростання або зменшення попиту на продукцію фірми, урівноваження попиту та пропозиції). Обґрунтування джерел фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень

відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку та підприємстві. Види цінних паперів, порядок їх випуску та обігу. Об'єктивна необхідність залучення іноземних інвестицій. Види і форми іноземних інвестицій. Державне регулювання іноземних інвестицій в економіку України. Основні показники оцінки ефективності виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Особливості визначення і показники ефективності випуску та реалізації різних видів цінних паперів.

Змістова характеристика інноваційних процесів: поняття та види. Технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні інноваційні процеси. Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Методика визначення ефективності технічних нововведень. Сутність і завдання, складові інноваційної політики підприємства. Чистий прибуток як визначальний показник економічної ефективності технічних новинок (нововведень). Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 7, 12, 13]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4]

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 9. Техніко-технологічна база виробництва

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва: поняття і значення. Складові елементи техніко-технологічної бази, способи її формування на підприємстві. Особливості формування виробничої бази підприємств. Змістова характеристика і форми технічного розвитку підприємства (модернізація, капітальний ремонт і заміна діючого обладнання). Діагностика стану технічного розвитку підприємства: сутність, процедура та основні показники. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва. Види лізингу за окремими класифікаційними ознаками, їх характеристика. Організаційно-правові основи здійснення лізингу. Ефективність лізингових послуг.

Поняття, види і чинники формування виробничої потужності підприємства. Методичні принципи розрахунку виробничої потужності діючого та заново

створюваного підприємства. Особливості визначення виробничих потужностей підприємств різних галузей. Установлення і регулювання резервних потужностей на підприємствах. Показники та шляхи підвищення використання виробничих потужностей. Конверсія та диверсифікація виробничих потужностей за ринкових умов господарювання.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 8, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 10. Організація виробництва продукції на підприємстві

Поняття та основні елементи виробничого процесу. Принципи організації виробничого процесу. Сутнісна характеристика, структура і принципи організації виробничих процесів. Виробничий цикл, тривалість виробничого циклу. Організаційні типи виробництва (одиничне, серійне, масове), їх сутнісна характеристика. Дослідно-експериментальне виробництво. Порівняльна характеристика типів виробництва за ступенем їх ефективності. Застосовувані методи організації виробництва. Потокове і непотокове виробництво: ознаки, умови застосування, класифікація. Особливості організації та основні параметри функціонування поточкових ліній. Тенденції розвитку поточкового виробництва на Україні та інших країнах світу. Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 11. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства

Зміст та основні елементи інфраструктури підприємства. Види інфраструктури підприємства. Система технічного обслуговування підприємства: поняття і функції. Ремонтне, інструментальне, транспортне, енергетичне та складське господарства підприємства. Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства в умовах сталого розвитку економіки. Планування

соціального розвитку підприємства: забезпечення належних умов праці, побуту і проживання працівників; медичного та культурного обслуговування; мотивація трудової діяльності та підвищення ефективності праці. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємства та шляхи їх вирішення. Визначення капітального будівництва як процесу розширеного відтворення об'єктів основного виробництва та інфраструктури, а також простого відтворення будівель і споруд. Планування розвитку інфраструктури підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 12. Прогнозування, планування і регулювання діяльності підприємства

Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання: мета, об'єкти та принципи. Економічне прогнозування. Довгострокові, середньострокові і короткострокові прогнози і сфери їх застосування. Планування діяльності та розвитку підприємства. Принципи планування (вибір та обґрунтування цілей, системність, безперервність, оптимальність використання ресурсів, збалансованість). Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства. Стратегічне планування розвитку підприємства. Основні етапи стратегічного планування. Різновиди та методи вибору стратегії: виживання, стабілізації, зростання. Бізнес-планування, його призначення і роль в системі передбачення перспектив розвитку виробництва. Типовий зміст і методика складання окремих розділів бізнес-планів. Розвиток системи стратегічного та бізнес-планування за ринкових умов господарювання. Тактичне та оперативне планування діяльності виробничих підрозділів підприємства, їх відмінність від стратегічного планування. Зміст і можливі розділи тактичних (середньо - і короткострокових) планів підприємства. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення. Сутність і системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства. Напрями вдосконалення тактичного та оперативного планування діяльності підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції

Загальна сутнісна характеристика продукції (послуг), її класифікація за економічним призначенням. Номенклатура та асортимент продукції. Товарна, валова і чиста продукція. Поняття, функції і принципи маркетингової діяльності. Виробнича, продуктова та комерційна концепції маркетингу. Стратегія і тактика маркетингу підприємства, їх вплив на формування програми випуску продукції (надання послуг). Порядок формування виробничої програми підприємства, її ресурсне обґрунтування. Система матеріально-технічного забезпечення виробництва, її форми та системи.

Сутність поняття «виробнича програма підприємства». Фактори, що впливають на формування показників виробничої програми підприємства, етапи та алгоритм формування оптимальної виробничої програми підприємства в ринковому середовищі. Етапи порядку розробки виробничої програми на основі застосування системного підходу та врахування критеріїв оптимальності. Якість продукції як економічна категорія. Показники та методи оцінки якості продукції. Конкурентоспроможність продукції вітчизняних підприємств на ринку: поняття і рівень. Шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств (технічні, організаційні та соціальні). Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення. Сертифікація продукції, її економічне значення. Обов'язкова і добровільна сертифікація виробів. Міжнародні системи сертифікації та національні системи якості. Формування систем якості на вітчизняних підприємствах. Економічна та соціальна ефективність стандартизації і сертифікації продукції. Державне регулювання дотримання вимог стандартів якості продукції. Технічний контроль якості на виробництві, об'єкти та основні види технічного контролю.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 11, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 14. Валові витрати і ціни на продукцію

Сутність та класифікація витрат підприємства. Поняття та характеристика валових витрат підприємства. Порядок формування витрат виробництва і собівартості продукції (послуг). Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками Критичний обсяг виробництва продукції (“точка беззбитковості”), методи його знаходження. Вплив окремих чинників на зміну критичного обсягу. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції. Витрати на одиницю обсягу товарної продукції. Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об’єкти калькулювання та калькуляційні одиниці. Типова номенклатура та методика обчислення окремих статей калькуляції. Обґрунтування й вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України. Визначення впливу окремих техніко-економічних чинників на зменшення поточних витрат. Поняття, роль і функції ціни в ринковій економіці. Види цін та сфера їх застосування. Методи встановлення ціни: собівартість плюс прибуток; забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту тощо. Система знижок і доплат до ціни. Державне регулювання ціноутворення. Шляхи вдосконалення ціноутворення на продукцію.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5, 6]

Тема 15. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Види та напрями діяльності підприємства. Особливості формування фінансового плану підприємства. Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Порядок формування фінансових результатів діяльності підприємства. Види прибутку та порядок його розподілу та використання.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Види та порядок обчислення різних видів рентабельності. Показники оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності, методи їх обчислення. Економічний зміст понять "ліквідність" та "

платоспроможність". Основні причини виникнення неплатоспроможності підприємства та основні засади її оцінки. Основні показники платоспроможності. Ключові напрями підвищення платоспроможності підприємства.. Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства. Змістова характеристика видів ефективності: за наслідками – економічної та соціальної; за місцем отримання ефекту – локальної (госпрозрахункової) та народногосподарської; за ступенем збільшення ефекту – первісної та мультиплікаційної; за метою визначення абсолютної та порівняльної. Вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат. Оцінка соціальної ефективності діяльності підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 10, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5, 6]

Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Характеристика економічної безпеки суб'єкта господарювання. Класифікація видів економічної безпеки за типами, сферами життєдіяльності та конкретними предметами. Способи оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання. Можливі загрози економічній безпеці господарюючого суб'єкта. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого підприємства і певної їх сукупності. Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання. Зниження до критичної межі рівня економічної безпеки як основна причина настання кризового стану підприємства. Поняття економічної кризи підприємства та її види. Розробка програми виходу з економічної кризи. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства. Розробка довгострокової стратегії формування високого рівня економічної безпеки підприємства.

Сутнісна характеристика та організаційні форми реструктуризації підприємств. Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) реструктуризації різних організаційних утворень. Методичні підходи до визначення ефективності реструктуризації різних господарюючих суб'єктів. Вітчизняний та зарубіжний

досвід реструктуризації суб'єктів господарювання. Механізм санації та цілі її проведення. Практика, масштаби та ефективність санації господарюючих суб'єктів в Україні. Сутнісна характеристика банкрутства підприємств. Визначення зон ризику і банкрутства та реакція господарюючого суб'єкта на настання кризового фінансово-економічного стану. Процедура офіційного порушення справи про визнання банкрутом того чи іншого підприємства. Основні положення Кодексу України з процедур банкрутства. Масштаби і тенденції банкрутства підприємств в Україні. Процес ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій). Комплекс організаційно-економічних заходів і допустима тривалість процесу ліквідації підприємства-банкрута. Форми ліквідації підприємств-банкрутів.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5, 6]

4. Перелік питань та завдання, що виносяться на самостійне вивчення дисципліни

Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання

Питання для самостійного вивчення:

- 1.1. Сучасні форми добровільного та інституційного об'єднання підприємств та організацій
- 1.2. Сутність, функції і типи сучасного ринку.
- 1.3. Загальні принципи та етичні норми господарювання на ринку.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Підприємство як економічний суб'єкт господарювання.
2. Правові основи функціонування підприємства.
3. Класифікація видів підприємств та їх коротка характеристика.
4. Види об'єднань підприємств та їх характеристика.
5. Модельний статут: сутність, переваги та недоліки.

Завдання 1.2

Навести коротку характеристику функцій ринку. Відповідь оформити у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Функції ринку та їх коротка характеристика

<i>№ з/п</i>	<i>Назва функції</i>	<i>Характеристика</i>
1	Функція регулювання	
2	Функція стимулювання	
3	Розподільча функція	
4	Функція санації	
5	Інформативна функція	
6	Функція інтеграції	

Завдання 1.3

Зобразити схематично основні елементи та розділи кодексу етики суб'єкта господарювання (за вибором студента). Окреслити роль та значення етичних принципів у розвитку корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 4, 5, 6]

Допоміжна: [1, 2, 3, 14]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 2. Основи підприємницької діяльності

Питання для самостійного вивчення:

- 2.1. Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну і торгівлі, фінансових відносин.
- 2.2. Факторинг: фінансування для бізнесу.
- 2.3. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин.
- 2.4. Особливості діяльності різних типів господарських товариств.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 2.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Сутність факторингу та його інформаційна база.
2. Види господарських товариств та особливості їх реєстрації.
3. Реєстраційні документи господарських товариств: особливості складання.
4. Особливості створення та специфіка функціонування акціонерних товариств.
5. Особливості реєстрації та функціонування повних і командитних господарських товариств.

Завдання 2.2

Навести порівняльну характеристику акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю.

Відповідь оформити у вигляді табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика різних видів господарських товариств

Ознака порівняння	Акціонерне товариство	Товариство з обмеженою відповідальністю	Товариство з додатковою відповідальністю
Статутний капітал			
Засновницькі (установчі) документи			
Ступінь відповідальності учасників			
Кількість учасників			
Система управління			
Контроль учасників			

Завдання 2.3

Схематично зобразити порядок створення командитного товариства, навести його переваги та недоліки. Навести приклади вітчизняних командитних товариств та охарактеризувати специфіку та особливості їх функціонування.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3]

Інформаційні ресурси: [3, 4, 5]

Тема 3. Управління підприємствами

Питання для самостійного вивчення:

3.1. Зарубіжний досвід централізованого управління первинними ланками національної економіки.

3.2. Переваги та недоліки різних організаційних форм управління підприємствами.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 3.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Об'єктивні необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання.
2. Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємствами.
3. Типи організаційних структур управління та їх характеристика.
4. Особливості вибору організаційних структур управління для новостворених підприємств різних розмірів і форм власності.
5. Органи централізованого управління суб'єктами господарювання.

Завдання 3.2

Охарактеризуйте вимоги, яких слід дотримуватися при розробці організаційної структури підприємства. Для цього вставте пропущені слова у реченнях.

1. Адаптивність – здатність організаційної структури _____ до змін, що відбуваються у внутрішньому та _____.
2. Перспективність – вирішення стратегічних _____, пов'язаних з _____ розвитком виробництва та управління.
3. Спеціалізація – чітка _____ сфери діяльності кожної ланки управління підприємством.
4. Ефективність – _____ на утримання органів управління повинні відповідати можливостям підприємства.
5. Гнучкість – здатність пристосування _____ до змін, які відбуваються у внутрішньому та _____ економічному середовищі, зміною _____ умов функціонування.

Завдання 3.3

Наведіть схему матричної організаційної структури. Зазначте якими підприємствами використовується даний вид організаційної структури. Зазначите її переваги та недоліки використання.

Рекомендована література:

Базова: [2, 4, 5, 6, 7, 10]

Допоміжна: [1, 2, 3, 8, 15]

Інформаційні ресурси: [3, 4]

Тема 4. Трудові ресурси підприємства, мотивація та оплата праці

Питання для самостійного вивчення:

4.1. Особливості систем управління персоналом у фірмах економічно розвинутих зарубіжних країн.

4.2. Форми мотивації персоналу та їх характеристика.

4.3. Резерви підвищення продуктивності праці працівників.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 4.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Поняття та особливості системи управління персоналом підприємств.
2. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу фірми.
3. Основні системи оплати праці відрядної та почасової форм заробітної плати.
4. Принципи формування системи преміювання персоналу.
5. Класифікація видів та методів мотивації персоналу підприємства.

Завдання 4.2

Запропонувати приклад програми управління продуктивністю праці на підприємстві. Зазначити резерви підвищення продуктивності праці на підприємстві.

Завдання 4.3

Розрахувати відрядну заробітну плату інженера з ремонту, якщо за нормою він повинен відремонтувати 15 деталей за годину, фактично було відремонтовано 48 деталей. Годинна тарифна ставка інженера з ремонту – 90,50 грн.

Рекомендована література:

Базова: [3, 4, 5, 9]

Допоміжна: [1, 2, 3, 4, 9, 13, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 5. Матеріальні активи підприємства

Питання для самостійного вивчення:

5.1. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення

5.2. Показники та шляхи кращого використання матеріальних ресурсів

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 5.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.

2. Амортизація основних засобів та методи її нарахування.

3. Система показників ефективності відтворення та використання основних засобів.

4. Напрямки відтворення та шляхи поліпшення використання основних засобів підприємства.

5. Оцінка стану та ефективності використання основних засобів підприємства.

Завдання 5.2

Навести коротку характеристику методів нарахування амортизації основних засобів: прямолінійний, прискореного зменшення залишкової вартості, зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод, виробничий метод. Відповідь оформити у вигляді схеми або таблиці.

Завдання 5.3

Оцінка основних засобів здійснюється за показниками оцінки: початкова, відновлена (переоцінена), залишкова, ліквідаційна вартість. Наведіть приклади використання кожного виду оцінки основних засобів.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5]

Тема 6. Нематеріальні ресурси та активи

Питання для самостійного вивчення:

6.1. Нематеріальні активи як юридично оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності.

6.2. Класифікація нематеріальних активів.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 6.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Поняття та елементний склад нематеріальних активів.
2. Вплив нематеріальних активів на конкурентоспроможність продукції на ринку.
3. Інтелектуальна власність як запорука впровадження ефективної інноваційної складової в діяльності підприємства.
4. Гудвіл як нематеріальний актив підприємства.
5. Методи оцінки нематеріальних активів та їх характеристика.

Завдання 6.2

Серед наведеного переліку активів обрати активи, які не можна віднести до складу нематеріальних активів підприємства.

Електронні гроші; ліцензія на використання комп'ютерних програм; дебіторська заборгованість; витрати на навчання працівників компанії; комп'ютерний жорсткий диск; витрати на рекламу та просування продукції на ринку; ліцензії на здійснення господарської діяльності; придбані торгові марки; створені бази даних; патенти, авторські права тощо; витрати на підвищення ділової репутації підприємства; розроблені програмні продукти, створені для підприємства веб-сайти; роялті тощо.

Завдання 6.3

Назвіть основні характеристики та особливості нарахування морального зносу підприємства. Зокрема, охарактеризуйте:

- поняття морального зносу нематеріальних активів;
- причини виникнення морального зносу нематеріальних активів;
- порядок оцінки та встановлення рівня морального зношення нематеріальних активів.

Базова: [2,3, 4, 5, 8]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 7. Оборотні кошти підприємства

Питання для самостійного вивчення:

7.1. Порядок планування потреби в оборотних активах.

7.2. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів на підприємстві.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 7.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Склад та структура оборотних коштів підприємства.
2. Нормування оборотних коштів підприємства.
3. Джерела формування оборотних коштів підприємства та їх характеристика.
4. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів.
5. Показники використання матеріальних ресурсів.

Завдання 7.2

Навести приклади виробничих оборотних фондів та фондів обігу. Відповідь оформити у вигляді таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Склад оборотних засобів підприємства

Виробничі оборотні фонди		Фонди обігу	
Виробничі запаси	Засоби у виробничих витратах	Готова продукція	Грошові кошти і розрахунки
?	?	?	?

Завдання 7.3

Порахуйте питому вагу оборотних коштів підприємства, якщо незавершене виробництво складає 890 тис.грн., виробничі запаси складають 15% вартості незавершеного виробництва, а грошові кошти підприємства становлять 340 тис

грн. Відповідно до складеного на звітну дату балансу підприємства його оборотні активи склали суму 1363,5 тис грн.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 4, 5]

Тема 8. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства

Питання для самостійного вивчення:

8.1. Роль фінансових інвестицій у становленні та розвитку ринкових відносин, умови їх залучення і використання

8.2. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємств

8.3. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень

8.4. Інноваційні процеси та джерела їх формування

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 8.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Інновації та інвестиції: сутність і взаємозв'язок.
2. Формування і регулювання фінансових інвестицій на підприємстві.
3. Об'єктивна необхідність залучення іноземних інвестицій на підприємстві.
4. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій.
5. Чинники ефективності підвищення капітальних вкладів.

Завдання 8.2

Охарактеризуйте складові інноваційного потенціалу підприємства:

- науково-дослідний потенціал
- техніко-технологічний потенціал
- кадровий потенціал
- фінансовий потенціал
- організаційно-структурний потенціал.

Завдання 8.3

Відповідно до положень закону України «Про інвестиційну діяльність» систематизувати та охарактеризувати джерела фінансування інвестиційної

діяльності, державні гарантії захисту інвестицій.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 7, 12, 13]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4]

Тема 9. Техніко-технологічна база виробництва

Питання для самостійного вивчення:

9.1. Визначення та аналіз динамічних показників виробничої потужності підприємства

9.2. Показники та шляхи підвищення використання виробничих потужностей

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 9.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Форми технічного розвитку підприємства та їх характеристика.
2. Види показників технологічного рівня підприємства та порядок їх розрахунку.
3. Матеріально-технічне забезпечення виробництва продукції на підприємстві.
4. Види виробничої потужності підприємства.
5. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва.

Завдання 9.2

Доповнити відсутні елементи на рис. 9.1 щодо визначення складових техніко-технологічної бази підприємства.

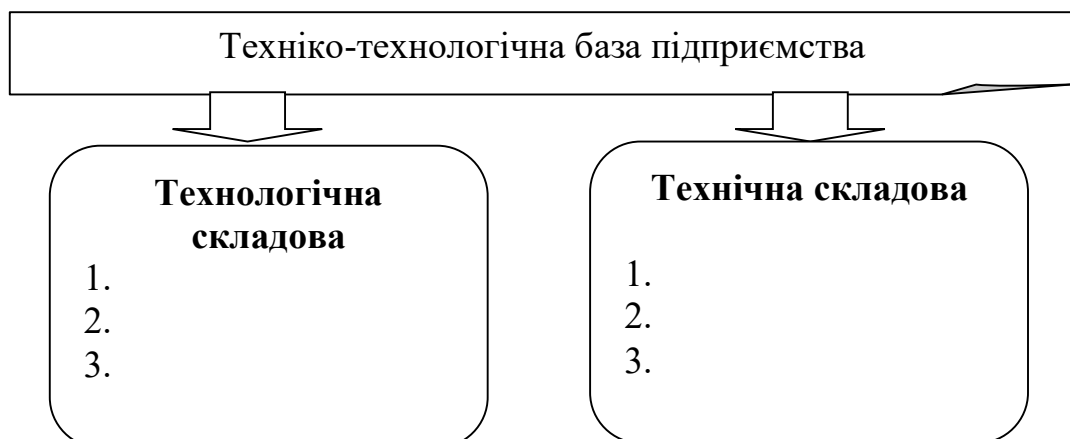

Рис. 1. Складові техніко-технологічної бази виробництва

Завдання 9.3.

Охарактеризувати зміст та порядок визначення наступних видів потужності суб'єкта господарювання: проектна; планова; резервна; перспективна. Назвати переваги та недоліки кожного виду потужності.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 8, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 10. Організація виробництва продукції на підприємстві***Питання для самостійного вивчення:***

10.1. Виробничий цикл та його структура.

10.2. Показники якості продукції.

10.3. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва

Завдання для самостійної роботи:**Завдання 10.1**

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Сутність, структура організації виробничого процесу.
2. Принципи організації виробничого процесу.
3. Форми організації виробництва в сучасних умовах господарювання.
4. Методи організації виробництва: зміст, переваги та недоліки.
5. Типи організації виробництва та їх характеристика.

Завдання 10.2

Навести схематичне зображення елементів виробничого процесу підприємства. Охарактеризувати фактори, які впливають на результати виробничого процесу.

Завдання 10.3

Навести характеристику змісту видів виробничих процесів наведених в табл. 10.1.

Таблиця 10.1***Класифікація видів виробничих процесів***

№ з/п	Вид виробничого процесу	Характеристика
1	Основні виробничі процеси	
2	Допоміжні виробничі процеси	
3	Обслуговуючі виробничі процеси	
4	Підготовчі виробничі процеси	
5	Перетворювальні виробничі процеси	
6	Кінцеві виробничі процеси	
7	Ручні виробничі процеси	
8	Автоматизовані виробничі процеси	

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 11. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства***Питання для самостійного вивчення:***

11.1. Планування соціального розвитку підприємства.

11.2. Характеристика елементів соціальної інфраструктури підприємства.

Завдання для самостійної роботи:**Завдання 11.1**

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Інфраструктура підприємства: елементи та їх характеристика.
2. Відтворення і розвиток інфраструктури підприємства
3. Виробнича інфраструктура та характеристика її елементів.

4. Соціальна інфраструктура та характеристика її складових.
5. Організація і функції складського господарства.

Завдання 11.2

Доповнити на рис. 11.1 складові виробничої інфраструктури підприємства.

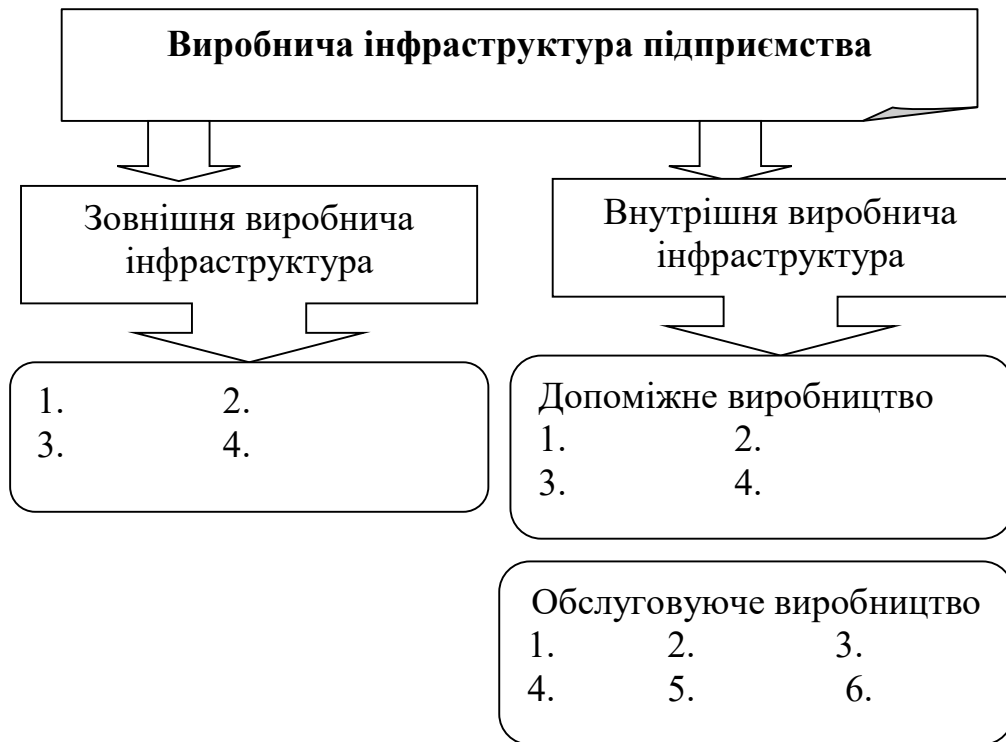

Рис. 11.1. Виробнича інфраструктура підприємства та її складові

Завдання 11.3

На розвиток соціальної інфраструктури підприємства впливає велика сукупність факторів. Необхідно навести їх перелік та вплив на формування і розвиток соціальної інфраструктури підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 12. Прогнозування, планування і регулювання діяльності підприємства

Питання для самостійного вивчення:

12.1. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення

12.2. Стратегічне планування в діяльності підприємства

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 12.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання: мета та принципи.
2. Типи прогнозування розвитку суб'єктів господарювання та їх характеристика.
3. Основні принципи планування діяльності суб'єкта господарювання.
4. Методи планування діяльності підприємства.
5. Порядок розробки та реалізації стратегічних планів підприємства.

Завдання 12.2

Навести основні характеристики складових елементів прогнозування діяльності підприємства. Відповідь оформити у вигляді табл. 12.1.

Таблиця 12.1

№ з/п	Елемент	Характеристика
1	Види прогнозування	
1.1	<i>науково-технічне</i>	
1.2	<i>економічне</i>	
1.3	<i>соціально-політичне</i>	
2	Методи прогнозування	
2.1	<i>Фактографічні методи</i>	
2.2	<i>метод екстраполяції</i>	
2.3	<i>метод експертних оцінок</i>	
2.4	<i>аналітичні методи</i>	
3	Інформаційна база	
3.1	<i>Внутрішні джерела інформації</i>	
3.2	<i>Зовнішні джерела інформації</i>	

Завдання 12.3

Необхідно зазначити переваги та недоліки використання різних методів ціноутворення при плануванні цін на продукцію. Обрати найбільш оптимальний метод ціноутворення на вашу думку. Відповідь обґрунтувати.

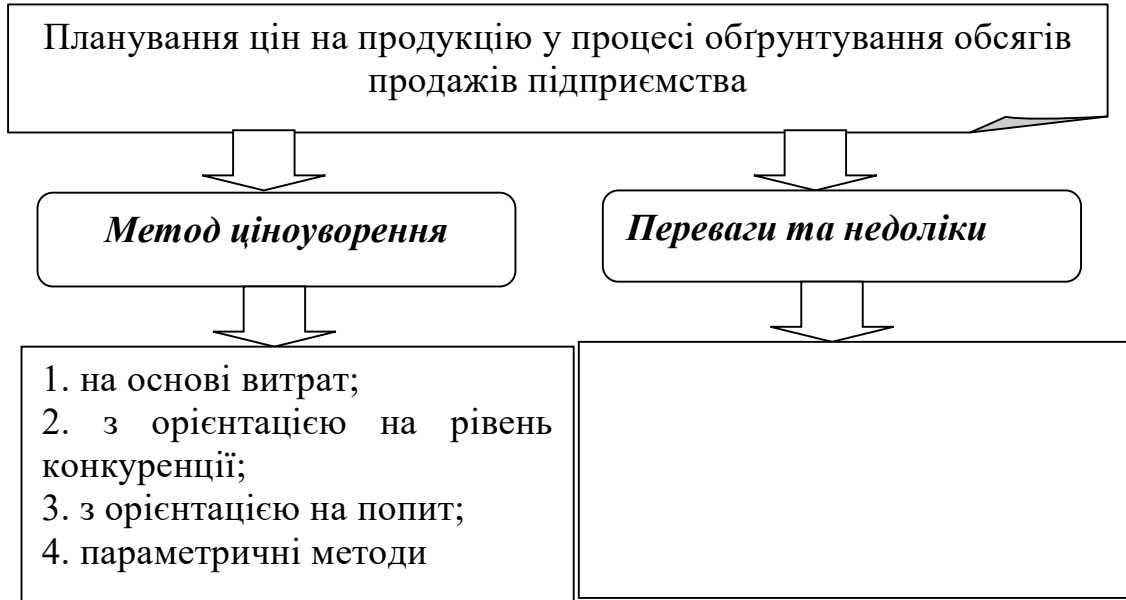

Рис. 12.1. Методи ціноутворення: переваги та недоліки

Рекомендована література:

Базова: [2, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 5]

Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції

Питання для самостійного вивчення:

13.1. Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення.

13.2. Економічна і соціальна ефективність стандартизації і сертифікації продукції.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 13.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Функції, принципи і концепції маркетингової діяльності на підприємстві.

2. Виробнича програма підприємства: етапи розробки та реалізації.
3. Матеріально-технічне забезпечення виробництва.
4. Зміст та методика обчислення кошторису виробництва.
5. Показники оцінки якості продукції підприємства.

Завдання 13.2

Навести коротку характеристику наступних понять та дати відповідь на питання:

1. Сутність понять: товарна продукція, реалізована продукція, валова продукція, внутрішньозаводський оборот.

2. З наведеного переліку необхідно обрати види продукції, які належать до складу валової продукції:

- 2.1. капітальний ремонт приміщення офісу;
- 2.2. готова продукція, що відвантажується покупцям;
- 2.3. тара, яка не враховується в оптову ціну продукції;
- 2.4. продаж відходів покупцям та замовникам;
- 2.5. вартість витраченої електроенергії;
- 2.6. послуги ремонтних цехів підприємства.

Завдання 13.3

Зобразити схематично життєвий цикл товару та навести пропозиції щодо напрямів підвищення конкурентоспроможності продукції на кожному етапі життєвого циклу товару. Навести приклади показників оцінки якості продукції та випадки їх застосування.

Рекомендована література:

Базова: [3, 4, 5]

Допоміжна: [2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 4, 5]

Тема 14. Валові витрати і ціни на продукцію

Питання для самостійного вивчення:

14.1. Визначення впливу окремих техніко-економічних чинників на зменшення поточних витрат

14.2. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання.

14.3. Шляхи зниження собівартості продукції.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 14.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Стратегія і шляхи зниження поточних витрат на підприємствах України.
2. Види собівартості продукції та порядок її формування.
3. Класифікація поточних витрат підприємства.
4. Особливості планування собівартості продукції, робіт та послуг.
5. Роль витрат у формуванні ціни на продукцію, роботи та послуги.

Завдання 14.2

Необхідно визначити вплив на собівартість продукції збільшення її виробництва на 10 %, якщо передбачається зростання умовно-постійних витрат на 5 %. Загальна сума умовно-постійних витрат становила 190 тис. грн., а собівартість товарної продукції – 860 тис.грн.

Завдання 14.3

Розрахувати за плановими показниками та фактичними показниками: собівартість реалізованої продукції підприємства; прибуток від реалізації.

Таблиця 14.1

№ з/п	Показники	Готова продукція	
		План	Факт
1.	Змінні витрати на одиницю виробу, грн.	3,4	3,1
2.	Ціна одиниці виробу, грн.	22	23,5
3.	Обсяг продажу, тис. од.	28,5	28,1

Постійні витрати підприємства: за планом – 250 тис.грн; фактичні – 280 тис. грн.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5, 6]

Тема 15. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Питання для самостійного вивчення:

15.1. Оцінка соціальної ефективності діяльності підприємства

15.2. Механізм формування та використання чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.

15.3. Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 15.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Порядок формування чистого прибутку підприємства.
2. Напрями використання чистого прибутку підприємства.
3. Показники рентабельності діяльності підприємства та порядок їх обчислення.
4. Резерви та чинники підвищення ефективності виробництва.
5. Шляхи підвищення прибутковості підприємства.

Завдання 15.2

Соціальна ефективність характеризує відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам, умовам життя людей, пов'язана з їх достатком, безпекою. Вона формується і, відповідно, вивчається на різних рівнях – національному, регіональному, локальному або мікрорівні. Саме

на рівні окремих підприємств закладаються відносини, які в кінцевому підсумку визначають рівень життя основної маси населення. Охарактеризуйте складові елементи соціальної ефективності на вищезазначених рівнях.

Завдання 15.3

Необхідно обчислити рентабельність готової продукції за минулий та звітний роки. Обсяг реалізованої продукції за минулий рік становив 2300 тис.шт. У звітному періоді обсяг реалізованої продукції збільшився на 15 %. Ціна одиниці продукції у минулому році становила 345,00 грн., а у звітному періоді – 380,00 грн. Собівартість продукції у минулому періоді становила 460 тис.грн., у звітному році собівартість продукції зросла на 5 %.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 10, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 4, 6]

Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Питання для самостійного вивчення:

16.1. Об'єктивна необхідність формування та реалізації національної програми антикризового господарювання як важлива складова економічної безпеки вітчизняних підприємств та організацій.

16.2. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру.

16.3. Особливості ліквідації підприємств. Форми ліквідації підприємств.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Економічна безпека суб'єктів господарювання.
2. Загрози економічній безпеці підприємства: сутність та класифікація.

3. Організаційні форми реструктуризації підприємств та їх характеристика.
4. Санація підприємства та цілі її проведення.
5. Основні положення Кодексу України з процедур банкрутства.

Завдання 16.2

Навести перелік етапів ліквідаційної процедури товариства з обмеженою відповідальністю та їх характеристику. Зазначити з якого моменту підприємство вважається ліквідованим.

Завдання 16.3

Основні шляхи запобігання внутрішнім загрозам економічній безпеці підприємства з розрізі наступних її видів: техніко-технологічна; фінансова; кадрова. Зазначити перелік заходів для реалізації шляхів запобігання внутрішнім загрозам в межах кожної окремої складової економічної безпеки.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5, 6]

5. Рекомендована література

Основна

1. Гусєва О.Ю., Воскобоєва О.В., Хлевицька Т.Б., Голобородько А.Ю., Ромащенко О.С. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 215 с.
2. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник. Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. 292 с.
3. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
4. Економіка підприємства / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарєва та ін.; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 426 с.
5. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
6. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О.Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
7. Про акціонерні товариства: Закон України № 514-VI від 17 вересня 2008 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
8. Про господарські товариства: Закон України № 1576 XII від 19.09.91 р. із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
9. Про оплату праці: Закон України №108/95 від 24 березня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

Допоміжна

1. Господарський кодекс України: від 16 січня 2003 року № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2582>
2. Іванілов О. С. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 728 с.

3. Інструкція із статистики заробітної плати: Затв. наказом Міністерства статистики України № 323 від 11.12.95 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text>

4. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua.

5. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2017. 440 с.

6. Новіченко Л.С. Актуальні питання формування Звіту про управління підприємством. Економічний аналіз. 2018. № 4. С. 258-264

7. Новіченко Л.С. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 5. Том. 2. С. 134-142

8. Новіченко Л.С. Продуктивність праці: аналіз показників та резерви підвищення. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2022. № 3. С. 21-28.

9. Новіченко Л.С. Платоспроможність суб'єкта господарювання: сутність, економічний аналіз та напрями підвищення. Наукові перспективи. 2022. № 3(21). С. 83-93.

10. Новіченко Л.С. Виробнича програма підприємства: зміст, фактори впливу та порядок формування. Збірник наукових праць «Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту». 2022. № 2. С. 55-61

11. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: www.zakon.rada.gov.ua.

12. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

13. Про колективні договори і угоди: Закон України № 3356-XII від 1.07.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>

14. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України № 222-VIII від 2 березня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

15. Юрченко Н.Б., Кравчук Р.С., Запухляк І.Б., Василик І.І. Економіка підприємства: навч. посібник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. 377 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua
3. Офіційний сайт Міністерства економіки України URL: www.me.gov.ua
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua